Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
EVGENI TANCHEV
esitatud 15. aprillil 2021 [1]

Kohtuasi C-866/19

SC

versus

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus))

Eelotsusetaotlus – Sotsiaalkindlustus – Kindlustatud isik, kellel on täitunud sissemakseperioode muus liikmesriigis kui pädev liikmesriik – Õigus vanaduspensionile – Määrus (EÜ) nr 883/2004 – Pensionihüvitiste arvutamine

1. Käesolevas eelotsusetaotluses palub Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) (edaspidi „eelotsusetaotluse esitanud kohus“) selgitada Euroopa Kohtu otsust Tomaszewska. [2] Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada, kas põhikohtuasjas kõne all olevatel asjaoludel tuleb kindlustatu [3] poolt muus liikmesriigis kui pädev liikmesriik [4] täitunud pensioni sissemakseperioode (edaspidi „vastuvõtva liikmesriigi sissemakseperioodid“) liidu õiguse kohaselt arvesse võtta selle pensionihüvitise summa arvutamisel, mida pädev liikmesriik, käesoleval juhul Poola, peab kindlustatule maksma. Kohtuotsuses Tomaszewska vastati sellisele küsimusele ainult seoses pensionihüvitiste saamise õiguse omandamisega. Millisel määral kohaldatakse nimetatud kohtuasjas väljendatud põhimõtteid maksmisele kuuluvate hüvitiste arvutamise suhtes?

2. Põhikohtuasja asjaolud on järgmised. Poola õiguse kohaselt on pensionihüvitiste arvutamisel arvesse võetavate Poola sissemakseta perioodide ülempiiriks üks kolmandik Poola sissemakseperioodide arvust. [5] Sellega seoses tekib küsimus, kas vastuvõtvas liikmesriigis, st Madalmaades kindlustatud isiku poolt täitunud sissemakseperioodid tuleb liidu õiguse kohaselt liita Poola sissemakseperioodidele, suurendades sellega nende Poola sissemakseta perioodide arvu, mida Poola pensioni arvutamisel arvesse võetakse.

1 Algkeel: inglise.

2 3. märtsi 2011. aasta kohtuotsus (C-440/09, EU:C:2011:114, edaspidi „kohtuotsus Tomaszewska“).

3 Eelotsusetaotluses ei ole täpsustatud, kas kindlustatud isik on või ei ole „töötaja“ ELTL artikli 45 tähenduses. Kõiki viiteid nimetatud sättele käesolevas ettepanekus tuleb seega lugeda vastavalt sellele reservatsioonile. Tuleb märkida, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT 2004, L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72; parandus ELT 2009, L 202, lk 90), mis on põhikohtuasjas *ratione temporis* kohaldatav (vt edaspidi 6. joonealune märkus), hõlmab rohkem kui töötajaid. Sotsiaalkindlustusõigusi taotlev isik peab olema „kindlustatud isik“ määruse nr 883/2004 artikli 1 punkti c tähenduses ja artikli 2 lõike 1 kohaselt kohaldatakse määrust nr 883/2004 „liikmesriigi kodanike, liikmesriigis elavate kodakondsuseta isikute ja pagulaste suhtes, kes on või on olnud sotsiaalkindlustusalaste õigusaktidega hõlmatud ühes või mitmes liikmesriigis, samuti nende pereliikmete ning nende ülalpidamisel olnud isikute suhtes“.

4 Vt määruse nr 883/2004 artikli 1 punkt s.

5 Vt käesoleva ettepaneku punkt 12.

3. Olen jõudnud järeldusele, et määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti i alusel makstava pensioni teoreetilise suuruse arvutamisel tuleb liidu õiguse kohaselt vastuvõtva riigi sissemakseperioode arvesse võtta.[6] Täpsemalt tuleb Poola õigusnormi, mis näeb ette, et Poolas täitunud sissemakseta perioode võetakse pensionisumma arvutamisel arvesse üksnes ühe kolmandiku ulatuses Poolas täitunud sissemakseperioodidest (edaspidi „sissemakseta perioodide ühe kolmandiku ülempiir"), tõlgendada nii, et see hõlmab asjaomase kindlustatu Madalmaades täitunud vastuvõtva riigi sissemakseperioode. Mis tahes muu lahendus oleks vastuolus määruse nr 883/2004 eesmärkidega ja selle aluseks olevate põhimõtetega[7] ning läheks vastuollu liitmise põhimõttega, mille konkreetne väljendus on määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkt i. Siin pakutav lahendus on kooskõlas ka määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti i eesmärgiga, milleks on leevendada hüvitise maksmisele kuuluva pensioni teoreetilise suuruse arvutamise meetodi tõttu tekkivat kahju kindlustatud isikutele, kes on kasutanud oma õigust töötada muus liikmesriigis kui pädev liikmesriik.[8]

4. Seevastu määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti ii kohaselt makstava tegeliku, *pro rata* pensionihüvitise sissemakseta perioodide ühe kolmandiku ülempiiri arvutamisel ei ole vastuvõtva liikmesriigi sissemakseperioodid asjakohased. Määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti ii eesmärk erineb sama sätte alapunkti i eesmärgist. Artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkt ii näeb ette maksmisele kuuluva *pro rata* hüvitise arvutamise jaotamise teel.[9] See säte kajastab määruse nr 883/2004 olemust liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise ja mitte ühtlustamise meetmena ning selle eesmärk on tagada makstava pensionisumma õiglane jaotamine liikmesriikide vahel, arvutades selle igas liikmesriigis enne kindlustusriski materialiseerumist (käesoleval juhul enne pensionile jäämist) täitunud perioodide kestuse alusel.[10]

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

5. ELTL artikli 48 punkt a sätestab:

„Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt sotsiaalkindlustuse valdkonnas meetmeid, mis on vajalikud töötajate liikumisvabaduse tagamiseks; selleks kehtestavad nad korra, millega kindlustatakse võõrtöötajatele ja teise liikmesriigi füüsilisest isikust ettevõtjatele ning nende ülalpeetavatele: kõigi eri riikide õigusaktide kohaselt arvessevõetavate perioodide kokkuliitmine, et omandada ja säilitada õigus saada toetust ja arvutada toetuse suurus."

6 Vastavalt muudetud redaktsioonis määruse nr 883/2004 artiklile 91 koostoimes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord (ELT 2009, L 284, lk 1), artikliga 97 oli määrus nr 883/2004 kohaldatav alates 1. maist 2010. Määruse nr 883/2004 artikli 90 kohaselt tunnistati kehtetuks ja asendati kõik põhikohtuasjas asjakohased nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT 1971, L 149, lk 2; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3) sätted. Määruse nr 883/2004 artikli 6 vaste on määruse nr 1408/71 artikli 45 lõige 1. Määruse nr 883/2004 artikli 52 lõige 1 on samaväärne määruse nr 1408/71 artikli 46 lõikega 2.

7 3. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Tomaszewska (C-440/09, EU:C:2011:114, punkt 27).

8 Kohtupraktikas on sedastatud, et vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu ei tohi võõrtöötajate sotsiaalkindlustushüvitiste summa väheneda. Vt nt 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Salgado González (C-282/11, EU:C:2013:86, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

9 Vt määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 kohta kohtujurist Jacobsi ettepanek kohtuasjas Stinco ja Panfilo (C-132/96, EU:C:1997:436, punkt 5).

10 26. juuni 1980. aasta kohtuotsus Menzies (793/79, EU:C:1980:172, punkt 11).

6. Määruse nr 883/2004 põhjenduses 14 märgitakse:

„Nende eesmärkide saavutamiseks tuleb eelkõige liita kõik hüvitiseõiguste saamiseks ja säilitamiseks ning hüvitise summade arvutamiseks erinevate siseriiklike õigusaktide alusel arvesse võetud perioodid ja anda hüvitisi kõikidele käesoleva määrusega hõlmatud erinevatele isikukategooriatele.“

7. Määruse nr 883/2004 artikli 1 punkt t sätestab:

„kindlustusperiood – sissemakseperiood või töötamisperiood või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise periood, mis on kindlustusperioodina määratletud või tunnustatud õigusaktides, mille kohaselt see on täitunud või loetakse täitunuks, ning kõik selliste perioodidena käsitatavad perioodid, kui kõnealused õigusaktid võrdsustavad need kindlustusperioodidega.“

8. Määruse nr 883/2004 artikkel 6 „Perioodide liitmine“ sätestab:

„Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, siis pädev asutus liikmesriigis, mille õigusaktide kohaselt:

– hüvitiseõiguste saamine, säilimine, kestus või taastamine,

– õigusaktidega hõlmatus, või

– juurdepääs kohustuslikule kindlustusele, kohustusliku kindlustuse vabatahtlikule jätkamisele või vabatahtlikule kindlustusele või vabastus sellest,

mille tingimuseks on kindlustus-, töötamis-, füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemis- või elamisperioodide täitumine, võtab vajalikul määral arvesse teises liikmesriigis täitunud kindlustus-, töötamis-, füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemis- või elamisperioode, nagu oleks tegemist kohaldatavate õigusaktide alusel täitunud perioodidega.“ [11]

9. Määruse nr 883/2004 artikli 52 lõige 1 [12] sätestab:

„1. Pädev asutus arvutab makstava hüvitise suuruse:

a) kohaldatavate õigusaktide alusel üksnes siis, kui hüvitiste määramise tingimused on täidetud ainult siseriiklike õigusaktide alusel (sõltumatu hüvitis);

[11] Varem määruse nr 1408/71 artikli 45 lõige 1, nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3) muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis vastavalt muudatustele Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määruses (EÜ) nr 1992/2006 (ELT 2006, L 392, lk 1) oli sätestatud: „Kui liikmesriigi õigusaktid seavad hüvitiste saamise õiguse omandamise, säilitamise või ennistamise kindlustusskeemi alusel, mis ei ole eriskeem lõikes 2 või 3 määratletud tähenduses, sõltuvusse kindlustus- või elamisperioodide täitumisest, peab kõnealuse liikmesriigi pädev asutus vajaduse korral arvesse võtma teise liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud kindlustus- või elamisperioode, olgu need täitunud üld- või eriskeemi alusel, töötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana. Selleks arvestab ta kõnealuseid perioode nii, nagu oleksid need täitunud tema enda õigusaktide alusel.“

[12] Määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkt b oli varem määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 punktid a ja b. Selles oli sätestatud: „Kui liikmesriigi õigusaktide tingimused hüvitise saamiseks on täidetud üksnes pärast artikli 45 või artikli 40 lõike 3 kohaldamist, kohaldatakse järgmisi reegleid: a) pädev asutus arvutab hüvitise teoreetilise suuruse, mida asjaomane isik saaks taotleda tingimusel, kui kõik kindlustus- ja/või elamisperioodid, mis on täitunud töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja suhtes kehtinud liikmesriigi õigusaktide alusel, oleksid täitunud kõnealuses riigis pädeva asutuse poolt hüvitise määramise päeval kohaldatavate õigusaktide alusel. Kui kõnealuste õigusaktide järgi ei sõltu hüvitise suurus täitunud perioodide kestusest, loetakse selline hüvitise suurus käesolevas punktis osutatud teoreetiliseks suuruseks; b) seejärel määrab pädev asutus kindlaks hüvitise tegeliku suuruse, tuginedes eelmises punktis osutatud teoreetilisele suurusele, vastavalt tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel enne riski realiseerumist täitunud kindlustus- või elamisperioodide kestuse ja kõigi asjaomaste liikmesriikide õigusaktide alusel enne riski realiseerumist täitunud kindlustus- ja elamisperioodide kogukestuse suhtele.“

b) arvutades teoreetilise suuruse ja sellest tuleneva tegeliku suuruse (*pro rata* hüvitis) järgmiselt:

   i) hüvitise teoreetiline suurus võrdub hüvitisega, mida asjaomane isik võiks taotleda, kui kõik kindlustus- ja/või elamisperioodid, mis on täitunud teiste liikmesriikide õigusaktide alusel, oleksid täitunud hüvitise määramise kuupäeval kohaldatavate õigusaktide alusel. Kui nende õigusaktide alusel ei sõltu hüvitise suurus täitunud perioodide kestusest, loetakse selline hüvitise suurus hüvitise teoreetiliseks suuruseks;

   ii) pädev asutus määrab seejärel kindlaks *pro rata* hüvitise tegeliku suuruse, korrutades teoreetilist suurust tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel enne riski materialiseerumist täitunud perioodide kestuse ja kõikide asjaomaste liikmesriikide õigusaktide alusel enne riski materialiseerumist täitunud perioodide kogukestuse suhtega."

10. 16. detsembri 2010. aasta otsuse nr H6, mis käsitleb teatavate põhimõtete kohaldamist perioodide liitmise osas määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) artikli 6 alusel (ELT 2011, C 45, lk 5; edaspidi „otsus nr H6"), põhjenduses 2 märgitakse:

„(2) Määruse […] nr 883/2004 artiklis 6 on sätestatud perioodide liitmise põhimõte. Seda põhimõtet tuleks kohaldada ühtsel viisil, hõlmates ka nende perioodide liitmist, mis riiklike õigusaktide kohaselt on olulised ainult hüvitise saamise õiguse või hüvitise suurendamise seisukohast."

11. Otsuse nr H6 punktides 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Kõik kindlustusperioodid, olgu siis sissemakseperioodid või riiklike õigusaktide kohaselt kindlustusperioodidega samaväärsetena käsitatavad perioodid, vastavad ELi määruste […] nr 883/2004 ja […] nr 987/2009 kohaldamise puhul kindlustusperioodi mõistele.

2. Kõiki asjaomase kindlustusjuhtumi perioode, mis on täitunud teise liikmesriigi õigusaktide kohaselt, võetakse arvesse üksnes kohaldades perioodide liitmise põhimõtet, mis on sätestatud määruse […] nr 883/2004 artiklis 6 ja määruse […] nr 987/2009 artiklis 12. Perioodide liitmise põhimõttega nõutakse, et teiste liikmesriikide teatatud perioodid liidetakse nende kvaliteeti küsimärgi alla seadmata."

B. Liikmesriigi õigus

12. Eelotsusetaotluses viidatakse 17. detsembri 1998. aasta seadusele sotsiaalkindlustusfondist makstavate pensionide kohta (Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (*Dz. U.* 2018, jrk nr 1270, muudetud); edaspidi „pensioniseadus"). Eelotsusetaotluses märgitakse, et Poola õiguse kohaselt võib pensionisumma arvutamisel arvesse võetavate sissemakseta perioodide arv kokku moodustada kõige rohkem ühe kolmandiku Poola sissemakseperioodidest.[13]

[13] Sissemakseta perioodide suhtes kohaldatav ühe kolmandiku ülempiir sissemakseperioodidest näib põhinevat pensioniseaduse artikli 5 lõikel 2.

II. Faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimus

13. Eelotsuse küsimus puudutab üksnes seda, kuidas arvutada sellise kindlustatud isiku pensionihüvitis, kelle enamik kindlustusperioode on täitunud muus liikmesriigis (Madalmaad) kui pädevas liikmesriigis (Poola). Selliste hüvitiste saamise õiguse omandamine ei ole vaidluse all.

14. Oma 24. veebruari 2014. aasta otsusega määras Zakład Ubezpieczeń Społecznych, I Oddział w Warszawie (sotsiaalkindlustusameti I Varssavi osakonna rahvusvaheliste lepingute täitmise talitus, Poola) (edaspidi „pensioniamet“)[14] SC-le (edaspidi „kindlustatu“) pensioniseaduse ja määruse nr 883/2004 alusel vanaduspensioni alates 5. novembrist 2013.

15. Kindlustatu pensioniõiguse kindlaksmääramisel kasutas pensioniamet järgmist meetodit: kõigepealt tegi ta kindlaks Poola sissemakseperioodide arvu (104 kuud). Teiseks võttis ta kindlustusstaažis arvesse Poola sissemakseta perioode 1/3 ulatuses Poola sissemakseperioodide arvust (34 kuud), nagu on ette nähtud Poola õiguse pensioniseaduse artikli 5 lõikega 2. Kolmandaks, arvestades, et kindlustatul ei saanud Poola kindlustusperioodide alusel täis vanaduspensioni õiguse omandamiseks vajalik minimaalne kindlustusstaaž, liideti liikmesriigi kindlustusstaažile Madalmaades täitunud sissemakseperioodid (269 kuud).

16. Sellisel viisil määratud kindlustusstaaži (liikmesriigi sissemakseperioodid + liikmesriigi sissemakseta perioodid + välismaised sissemakseperioodid) võeti seejärel arvesse hüvitise teoreetilise suuruse määramisel määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti i alusel. Hüvitise tegelik suurus määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti ii alusel arvutati aga 138 kuu Poola kindlustusperioodide (sissemakseperioodid ja sissemakseta perioodid ühe kolmandiku ulatuses sissemakseperioodidest) ja 407 kindlustusperioodi ehk Poola ja Madalmaade kindlustusperioodide summa suhtena. Selle alusel arvestati, et hüvitise teoreetilisest summast 974,78 Poola zlotti (PLN) tuleb kindlustatule välja maksta 33,9% ehk 335,81 zlotti.

17. Kindlustatu esitas otsuse peale kaebuse. Ta taotles kaebuses muu hulgas Poola sissemakseta perioodide arvesse võtmist suuremas ulatuses ning väitis, et pensioniamet ei võtnud arvesse Euroopa Kohtu otsust Tomaszewska.[15] Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus, Poola) jättis oma 19. novembri 2015. aasta otsusega selle kaebuse rahuldamata.

18. Kindlustatu esitas Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus, Poola) esimese astme kohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse Sąd Apelacyjny w Warszawiele (Varssavi apellatsioonikohus, Poola). Ta väitis, et määruse nr 1408/71 artiklit 45 ei ole õigesti tõlgendatud ning et kohtuotsuse Tomaszewska alusel tuleb sissemakseta perioodide ühe kolmandiku ülempiir arvutada nii Poola kui ka Madalmaade sissemakseperioodide alusel. Kohtuotsusele Tomaszewska tuginedes nõustus Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus, Poola) 9. augusti 2017. aasta kohtuotsuses nende argumentidega ja muutis edasikaevatud kohtuotsust.

19. Pensioniamet esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule kassatsioonkaebuse, milles ta vaidlustas Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus, Poola) otsuse osas, milles kohus kohustas pensioniametit võtma määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alusel kindlustatule makstava hüvitise arvutamisel arvesse rohkem Poola sissemakseta perioode. Poola pensioniamet ei olnud nõus järeldusega, et „kolmandiku“ kindlaksmääramisel ei tule lähtuda

[14] Samuti „pädev asutus“ määruse nr 883/2004 artikli 1 punkti q tähenduses.

[15] 3. märtsi 2011. aasta kohtuotsus (C-440/09, EU:C:2011:114).

üksnes Poola sissemakseperioodidest, vaid pigem nendest perioodidest koos Madalmaades täitunud perioodidega. Teisisõnu puudutab kassatsioonkaebus üksnes pensionihüvitise suuruse arvutamist.

20. Eelotsusetaotluse kohaselt väidavad pensioniamet ja kindlustatu sisuliselt järgmist.

21. Kindlustatu nõustub Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus) otsusega. Ta väidab, et pensioniamet peab talle makstava hüvitise suuruse kindlaksmääramisel kohaldama määruse nr 1408/71 artiklit 45, nagu seda on tõlgendatud kohtuotsuses Tomaszewska, ning et pensioniamet rikkus õigusnormi, kui ta võttis arvesse üksnes neid sissemakseta perioode, mis moodustasid ühe kolmandiku Poolas täitunud sissemakseperioodidest. Kohtuotsuse Tomaszewska kohaselt oleks ta pidanud arvesse võtma sissemakseta perioode, mis moodustavad ühe kolmandiku Poolas ja Madalmaades täitunud sissemakseperioodidest kokku.

22. Pensioniamet aga väidab esiteks, et põhikohtuasjas ei kohaldata määruse nr 1408/71 artikli 45 kõnealust tõlgendust, kuivõrd selleks, et kindlustatu *omandaks* õiguse saada vanaduspensioni, piisab, et Poola kindlustusperioodidele (sissemakseperioodid ja sissemakseta perioodid ühe kolmandiku ulatuses sissemakseperioodidest) liideti teises liikmesriigis, nimelt Madalmaades täitunud kindlustusperioodid. Pensioniameti hinnangul kohaldatakse kohtuotsust Tomaszewska ainult juhul, kui käesolevas asjas kasutatud kindlustusstaaži arvutamise meetodi puhul selgub, et kindlustatul ei saa täis nõutav minimaalne kindlustusstaaž. Kuid põhikohtuasjas oli kindlustatud isik selle valemi abil kõnealuse künniseni jõudnud (vt käesoleva ettepaneku punkt 15). Ainult juhul, kui selle künniseni ei jõuta, võib liikmesriigi sissemakseta perioodide maksimaalse arvu (üks kolmandik sissemakseperioodidest) arvutada summeeritud kindlustusperioodide (liikmesriigi omad pluss välismaised) alusel, liites liikmesriigi sissemakseperioodidele välismaised sissemakseperioodid.

23. Teiseks tõlgendatakse kohtuotsuses Tomaszewska määruse nr 883/2004 artikli 45 lõiget 1 (selle vasteks on määruse nr 883/2004 artikkel 6), mitte aga määruse nr 883/2004 artiklit 52. Pensioniameti hinnangul reguleerib põhimenetlust määruse nr 883/2004 artikkel 52.

24. Kolmandaks, kui kohaldada määruse nr 1408/71 artikli 45 lõiget 1 kooskõlas tõlgendusega, mis esitati kohtuotsuses Tomaszewska, tähendaks see, et Poola sissemakseta perioode võetaks arvesse suuremas ulatuses, kui on ette nähtud Poola õiguses, mis omakorda ühest küljest suurendaks Poola sotsiaalkindlustussüsteemi osa kindlustatule makstavas hüvitises, teisest küljest aga vähendaks teise liikmesriigi (Madalmaade) kindlustussüsteemi osa selle hüvitise rahastamisel, kuigi kindlustatu tegi sellesse sissemakseid palju pikemat aega kui Poola sotsiaalkindlustussüsteemi.

25. Neljandaks tuleneb otsuse H6 punktist 2,[16] et teiste liikmesriikide kindlustusasutustes täitunud kindlustusperioodid summeeritakse nende kvaliteeti küsimärgi alla seadmata; seega ei saa Poola kindlustusasutust kohustada võtma liikmesriigi kindlustusperioode arvesse suuremas ulatuses (välismaiste perioodide liitmise tõttu), kui näeb ette liikmesriigi õigus.

[16] Vt käesoleva ettepaneku punkt 11.

26. Selle lahkarvamuse tõttu esitas Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [määruse nr 883/2004] sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta artikli 52 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et pädev asutus:

a) võtab liikmesriigi õiguse kohaselt arvesse sissemakseta perioode, kui need ei ületa kolmandikku sissemakseperioodide summast, mis on täitunud liikmesriigi õiguse ja teiste liikmesriikide õigusaktide alusel, nii hüvitise teoreetilise suuruse (punkt i) kui ka tegeliku suuruse (punkt ii) määramisel või

b) võtab liikmesriigi õiguse kohaselt arvesse sissemakseta perioode, kui need ei ületa kolmandikku sissemakseperioodide summast, mis on täitunud liikmesriigi õiguse ja teiste liikmesriikide õigusaktide alusel, ainult hüvitise teoreetilise suuruse (punkt i) määramisel, mitte aga hüvitise tegeliku suuruse (punkt ii) määramisel, või

c) ei võta hüvitise teoreetilise suuruse (punkt i) ega hüvitise tegeliku suuruse (punkt ii) määramise käigus liikmesriigi õiguses ette nähtud sissemakseta perioodide limiidi arvutamisel arvesse kindlustusperioode teises liikmesriigis?“

27. Euroopa Kohtule esitasid kirjalikud seisukohad pensioniamet, Tšehhi Vabariik, Ungari ja Poola valitsus ning Euroopa Komisjon. Kohtuistungit ei toimunud.

III. Vastus eelotsuse küsimusele

A. Sissejuhatavad märkused

28. Esiteks tuleb märkida, et pensioniametil on õigus, kui ta väidab, et põhikohtuasi kuulub määruse nr 883/2004, mitte määruse nr 1408/71 kohaldamisalasse, kuivõrd esimesena nimetatud määrus on kohaldatav *ratione temporis*.[17] See ei muuda aga Euroopa Kohtu praktikat määruse nr 1408/71 kohta põhikohtuasja lahendamise seisukohast asjakohatuks, kuna määruse nr 883/2004 sätted on määruse nr 1408/71 omade järglased.[18]

29. Teiseks reguleerib põhimenetlust määruse nr 883/2004 artikli 52 lõige 1, kuna see puudutab pensionihüvitise arvutamist vastandatuna selle saamise õiguse omandamisele, mida käsitleb määruse nr 883/2004 artikkel 6.

30. Kolmandaks ei ole põhjendatud pensioniameti argument, mille kohaselt ei ole kohtuotsus Tomaszewska[19] põhimenetlusele kohaldatav, kuna ei teki mingit küsimust seoses kindlustatu õiguse saada pensioni *omandamisega* (vt käesoleva ettepaneku punkt 22). Nagu allpool selgitatakse (vt punktid 39–49), ei või kohtuotsust Tomaszewska tõlgendada nii, et määruse nr 883/2004 kohaselt kehtib liitmise põhimõte ainult pensioniõiguste omandamise suhtes.[20]

[17] Käesoleva ettepaneku 6. joonealune märkus.

[18] Käesoleva ettepaneku 6. joonealune märkus.

[19] 3. märtsi 2011. aasta kohtuotsus (C-440/09, EU:C:2011:114, punkt 12).

[20] 5. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Bocero Torrico ja Bode (C-398/18 ja C-428/18, EU:C:2019:1050, punkt 33) ning kohtujurist Hogani ettepanek (EU:C:2019:596, punkt 37).

31. Neljandaks on Poola õiguses ette nähtud ja põhikohtuasjas vaidluse all olevad sissemakseta perioodid määruse nr 883/2004 artikli 1 punktis t sätestatud määratluse kohaselt „kindlustusperioodid“. Ei näi olevat mingit kahtlust, et sissemakseta perioodid on määruse nr 883/2004 artikli 1 punkti t kohaselt samaväärsed „kindlustusperioodiga“. [21] Tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on jätkuvalt liikmesriikide pädevuses kehtestada sotsiaalkindlustushüvitiste saamise tingimused, isegi kui need sätestatakse rangematena, tingimusel et vastuvõetud tingimused ei too kaasa ilmset või varjatut diskrimineerimist liidu töötajate vahel. [22]

32. Viiendaks tuleb meelde tuletada järgmisi põhikohtuasjas kohaldatavaid üldpõhimõtteid, mida Euroopa Kohus kordas hiljuti oma otsuses Crespo Rey. [23]

„[…] olgu märgitud, et määrus nr 883/2004 ei loo ühist sotsiaalkindlustussüsteemi, vaid lubab erinevate riiklike süsteemide olemasolu, ning määruse ainus eesmärk on tagada nende süsteemide kooskõlastamine. Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt säilitavad liikmesriigid seega pädevuse korraldada oma sotsiaalkindlustussüsteeme […].

[…] kui liidu tasandil ei ole ühtlustamist toimunud, määratakse iga liikmesriigi õigusaktidega kindlaks muu hulgas tingimused, mis annavad õiguse hüvitisele […].

Liikmesriigid peavad selle pädevuse teostamisel siiski järgima liidu õigust, eelkõige Euroopa Liidu toimimise lepingu sätteid, mis käsitlevad kõigile liidu kodanikele tagatud vabadust liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil.“ [24]

33. Kuuendaks, mis puudutab käesoleva ettepaneku punktis 25 viidatud pensioniameti argumente otsuse nr H6 alusel, siis tuleb märkida, et selle otsusega tõlgendatakse määruse nr 883/2004 artiklit 6, mitte määruse nr 883/2004 artiklit 52. Seetõttu viidatakse käesolevas ettepanekus otsusele nr H6 vaid niivõrd, kuivõrd see puudutab põhikohtuasjaga seotud küsimusi. [25]

34. Minnes nüüd nende kuue punkti juurest edasi, olen jõudnud järeldusele, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud kolmest võimalusest on võimalus b see, mis on kooskõlas liidu õigusega, nagu väidetakse Ungari valitsuse kirjalikes seisukohtades. Olen jõudnud sellisele järeldusele, võttes arvesse järgmist üldpõhimõtet, mille on sõnastanud näiteks kohtujurist Mazák oma ettepanekus kohtuasjas Bergström. [26]

[21] Vt ka otsuse nr H6 punkt 1, käesoleva ettepaneku punkt 11 ning 18. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Mulders (C-548/11, EU:C:2013:249, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

[22] 3. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Tomaszewska (C-440/09, EU:C:2011:114, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

[23] 28. juuni 2018. aasta kohtuotsus (C-2/17, EU:C:2018:511, punktid 45–47 ja seal viidatud kohtupraktika).

[24] *Ibid*. Liikmesriikide pädevuse kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas vt ka ELTL artikli 153 lõige 4.

[25] Tuleb meenutada, et otsus nr H6 „on määruste nr 883/2004 ja nr 987/2009 rakendusakt. Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale tuleb täitvat akti või rakendusakti tõlgendada kooskõlas alusakti sätetega (vt selle kohta 14. mai 2009. aasta kohtuotsus Internationaal Verhuis- en Transportbedrijf Jan de Lely (C-161/08, EU:C:2009:308, punkt 38) ja 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus Pie Optiek (C-376/11, EU:C:2012:502, punkt 34)“. Vt 4. septembri 2019. aasta kohtuotsus Bundesagentur für Arbeit, Familienkasse Baden-Württemberg West (C-473/18, EU:C:2019:662, punkt 30).

[26] 15. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Bergström (C-257/10, EU:C:2011:839) ja kohtujurist Mazáki ettepanek (EU:C:2011:407). Vt ka nt kohtujurist Mengozzi ettepanek kohtuasjas Dumont de Chassart (C-619/11, EU:C:2012:805, punkt 50).

„Liitmise põhimõte on üheks liidu sotsiaalkindlustusskeemide liikmesriikides koordineerimise peamiseks põhimõtteks, mille eesmärk on tagada, et asutamislepinguga tagatud liikumisvabaduse õiguse teostamine ei jäta töötajat ilma sotsiaalkindlustushüvedest, millele tal oleks õigus, kui ta oleks töötanud ainult ühes liikmesriigis. Selline tagajärg võib takistada ühenduse töötajaid oma liikumisvabaduse teostamisel ning kujutab seega nimetatud vabaduse riivet.“ [27]

35. Ühe kommentaari kohaselt on „kindlustusperioodide liitmise põhimõte rahvusvahelise sotsiaalkindlustusõiguse üks vanimaid saavutusi“, mida on mainitud Rahvusvaheline Tööorganisatsiooni 1935. aasta konventsioonis nr 48. [28] Eelotsusetaotluses sisalduv võimalus c on aga kõnealuse põhimõttega vastuolus ja sellega ei saa nõustuda.

36. Selle põhjuseks on asjaolu, et võimaluse c loogiline tagajärg on liitmise põhimõtte täielik väljajätmine sissemakseta perioodide ühe kolmandiku ülempiiri arvutamisest ja seega kindlustatud isiku pensionihüvitiste selle elemendiga mittearvestamine, sest variandi c puhul ei võeta pensioni väljaarvutamise üheski etapis arvesse Madalmaades täitunud vastuvõtva riigi sissemakseperioode, seda ei kindlustatud isiku pensionide teoreetilise suuruse arvutamisel vastavalt määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunktile i ega pensioni tegeliku suuruse arvutamisel vastavalt sama sätte alapunktile ii. See oleks vastuolus määruse nr 883/2004 artiklis 6 sätestatud liitmise põhimõtte kõikehõlmava staatusega selle määruse kohaldamisel.

37. Lisaks sellele on võimaluse c kohaselt Poola seadus, millega kehtestatakse sissemakseta perioodide ühe kolmandiku ülempiir, vastuolus määruse nr 883/2004 artiklis 4 sätestatud kodakondsusel põhineva võrdse kohtlemise põhimõttega, kuna see avaldaks praktikas negatiivset mõju suuremale osale vaba liikumise õigust kasutavatest kindlustatud isikutest. Pensioniameti argumendid, et Poola sissemakseta perioodide arvutamise eeskirjad on ühtmoodi kohaldatavad nii oma vaba liikumise õigust kasutanud töötajate kui ka kohalike töötajate suhtes ja on seega liidu õigusega kooskõlas, tuleb tagasi lükata. Seda seetõttu, et kui liitmise põhimõte oleks täielikult välistatud, tooks sissemakseta perioodide ühe kolmandiku ülempiir kergemini kaasa selle, et suur hulk neist perioodidest koguneksid Poola kodanikele, kuid vähem vaba liikumise õigust kasutavatele sisserändajatele, mistõttu tekiks oht, et see reegel töötaks viimati nimetatute kahjuks. [29] Taoline olukord nõuaks põhjendamist avaliku huvi eesmärgi taotlemisega, mille suhtes kehtiks tingimus, et teistes liikmesriikides täitunud sissemakseperioodide väljaarvamine Poola poolt sissemakseta perioodide ühe kolmandiku ülempiiri kindlaksmääramisel peab olema taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv ning mitte minema kaugemale sellest, mis on asjaomase eesmärgi saavutamiseks vajalik. [30]

38. Seega tuleb siin arvesse võtta, kas liidu õigus nõuab, et pensioniamet võtaks Poola õiguses sissemakseta perioodide suhtes kehtestatud ühe kolmandiku ülempiiri arvutamisel lisaks Poolas täitunud pädeva riigi sissemakseperioodidele (104 kuud) arvesse ka Madalmaades täitunud

[27] 15. detsembri 2011. aasta kohtuotsus (EU:C:2011:839) ja kohtujurist Mazáki ettepanek kohtuasjas Bergström (C-257/10, EU:C:2011:407, punkt 39). Vt 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus Salgado Alonso (C-306/03, EU:C:2005:44, punktid 28 ja 29). Vt ka nt 3. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Tomaszewska (C-440/09, EU:C:2011:114, punkt 30) ning 14. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Vester (C-134/18, EU:C:2019:212, punkt 33).

[28] Fuchs, M., ja Cornelissen, R. (toim), *EU Social Security Law* (Nomas, 2015), lk 33. Konventsioon on kättesaadav aadressil https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C048. Näiteks artiklis 2 on viidatud kindlustusperioodide „liitmisele“.

[29] 5. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Bocero Torrico ja Bode (C-398/18 ja C-428/18, EU:C:2019:1050, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika). Määruse nr 1408/71 artikli 3 lõikega 1 kaitstud võrdse kohtlemise kontekstis esineva kaudse diskrimineerimise näidete kohta vt 25. juuni 1997. aasta kohtuotsus Mora Romero (C-131/96, EU:C:1997:317) ja 21. veebruari 2008. aasta kohtuotsus Klöppel (C-507/06, EU:C:2008:110).

[30] 5. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Bocero Torrico ja Bode (C-398/18 ja C-428/18, EU:C:2019:1050, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

vastuvõtva riigi sissemakseperioode (269 kuud). Kas liidu õiguse ja eelkõige määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 kohaselt tuleb selle ülempiiri suurus kindlaks määrata üksnes Poolas täitunud sissemakseperioodide alusel, nagu väidavad pensioniamet ja Poola valitsus, või tuleb see arvestada kombineeritult Poolas ja Madalmaades täitunud sissemakseperioodide alusel, nagu väidavad Euroopa Komisjon, Tšehhi Vabariik ja teataval määral ka Ungari valitsus?

B. Kohtuotsuse Tomaszewska ulatus

39. Pooltevaheliste lahkarvamuste keskmes on Euroopa Kohtu 3. märtsi 2011. aasta kohtuotsuses Tomaszewska tehtud otsustuse ulatus.[31] Kas liitmise põhimõtet kohaldati selles kohtuasjas üksnes pensionihüvitise saamise õiguse *omandamise* või mitteomandamise üle otsustamisel, nagu väidavad pensioniamet ning Poola ja Ungari valitsus, või laieneb liitmise põhimõte selliste hüvitiste *arvutamisele*, nagu väidavad komisjon ja Tšehhi Vabariik?

40. Kuigi kohtuotsus Tomaszewska ise ei anna sellele küsimusele selget vastust, ei toeta Euroopa Kohtu praktika kuidagi seda, et liitmise põhimõte piirduks pensioniõiguse omandamisega. Seda ei toeta ka määruse nr 883/2004 sõnastus, eesmärk ega liidu esmane õigus.

41. Kohtuotsuses Tomaszewska ei saanud hageja tõendada, et tal täitus liikmesriigi õiguses ette nähtud kohustuslik vähemalt kolmekümneaastane kindlustusperiood Poolas, mistõttu hageja ja pensioniameti vaheline vaidlus puudutas vanaduspensioni saamise õiguse omandamist, mis kuulus määruse nr 1408/71 artikli 45 lõike 1 (millele vastab määruse nr 883/2004 artikkel 6) kohaldamisalasse, ning vaidlus ei puuduta hüvitiste summa arvutamist vastavalt määruse nr 1408/71 artiklile 46, mis on määruse nr 883/2004 artikli 52 eelkäija.[32]

42. Euroopa Kohus tuletas kohtuotsuses Tomaszewska meelde, et jätkuvalt on liikmesriikide pädevuses kehtestada sotsiaalkindlustushüvitiste saamise tingimused, isegi kui need sätestatakse rangematena, tingimusel et vastuvõetud tingimused ei too kaasa ilmset või varjatud diskrimineerimist liidu töötajate vahel.[33] Euroopa Kohus märkis, et määrusega nr 1408/71 sätestatud süsteem on üksnes kooskõlastus- ja mitte ühtlustamissüsteem ning reguleerib eelkõige neile töötajatele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele, kes kasutavad oma õigust vabale liikumisele, kohaldatava õiguse kindlaksmääramist.[34]

43. Euroopa Kohtu sõnul on sellisele süsteemile omane, et kindlustusperioodide või töötamisperioodide arvutamise tingimused sõltuvad liikmesriigist, kus asjaomane töötaja oma kutsetegevusega tegeles. Need tingimused määratletakse vastavalt määruse nr 1408/71 artikli 1 punktile r (nüüd määruse nr 883/2004 artikli 1 punkt t) üksnes liikmesriigi õigusaktidega, millele tuginedes kõnealused perioodid täideti.[35] Seejärel märkis Euroopa Kohus, et siiski peavad liikmesriigid nimetatud tingimuste kehtestamisel järgima liidu õigust. Eelkõige määruse nr 1408/71 eesmärki ning selle määruse aluseks olevaid põhimõtteid.[36] Määruse

[31] C-440/09, EU:C:2011:114.

[32] *Ibid.*, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika.

[33] *Ibid.*, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika.

[34] *Ibid.*, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika. Määruse nr 883/2004 läbivate üldpõhimõtete kohta vt 28. juuni 2018. aasta kohtuotsus Crespo Rey (C-2/17, EU:C:2018:511, punktid 45–47, mis on ära toodud käesoleva ettepaneku punktis 32) ja 14. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Vester (C-134/18, EU:C:2019:212, punktid 29–33).

[35] *Ibid.*, punkt 26.

[36] *Ibid.*, punkt 27.

nr 1408/71 eesmärk, nagu on märgitud selle teises ja neljandas põhjenduses, on tagada töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate vaba liikumine liidus, arvestades seejuures liikmesriikide sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide erijooni.[37]

44. Seejärel otsustas Euroopa Kohus kohtuotsuses Tomaszewska, et määruse nr 1408/71 põhimõtteks on eelkõige vastavalt selle viiendale, kuuendale ja kümnendale põhjendusele „tagada töötajate võrdne kohtlemine eri liikmesriikide õigusaktide kohaselt ning see püüab võimalikult hästi tagada kõigi liikmesriigi territooriumil töötavate töötajate võrdse kohtlemise ja mitte seada liikumisvabadust kasutavaid töötajaid ebasoodsamasse olukorda“.[38]

45. Rõhutades korduvalt, et põhikohtuasi puudutab üksnes vanaduspensioni saamise õiguse omandamist,[39] tegi Euroopa Kohus liitmise põhimõtte kohta järgmise üldisema järelduse.

„[…] kindlustus-, elamis- või töötamisperioodide liitmise põhimõte, mis on sätestatud EÜ artikli 42 punktis a [nüüd ELTL artikli 48 punkt a, vt käesoleva ettepaneku punkt 5], […] on üks liikmesriikide sotsiaalkindlustusskeemide liidu tasandil koordineerimise peamine põhimõte, mille eesmärk on tagada, et EÜ aluslepinguga tagatud õiguse vabale liikumisele teostamine ei jäta töötajat ilma sotsiaalkindlustushüvedest, millele tal oleks õigus, kui ta oleks töötanud ainult ühes liikmesriigis. Niisugune tagajärg võib panna ühenduse töötaja loobuma oma õiguse vabalt liikuda kasutamisest ning kujutab endast seega nimetatud vabaduse takistust“.[40]

46. Euroopa Kohus märkis, et määruse nr 1408/71 artikkel 45, mis oli vaidluse all kohtuotsuses Tomaszewska, kujutas endast ühte näidet EÜ artikli 42 punktis a sätestatud kindlustus-, elamis- või töötamisperioodide liitmise põhimõtte rakendamisest.[41]

47. Kuigi kohtuotsust Tomaszewska võib mitte pidada määravaks küsimuses, kas liitmispõhimõtet kohaldatakse sotsiaalkindlustushüvitiste *arvutamisel*, on Euroopa Kohtu laiem praktika selgem. Küsimuses, kas liitmise põhimõte on hüvitiste arvutamisel asjakohane, on Euroopa Kohtu otsus Dumont de Chassart[42] ühene. Selles kohtuotsuses otsustas Euroopa Kohus järgmist:

„Lisaks tuleb meenutada, et määrus nr 1408/71 võeti vastu EMÜ asutamislepingu artikli 51 alusel (hiljem EÜ asutamislepingu artikkel 51, muudetuna EÜ artikkel 42, nüüd ELTL artikkel 48), mis võimaldab Euroopa Liidu Nõukogul võtta sotsiaalkindlustuse valdkonnas meetmeid, mis on vajalikud töötajate liikumisvabaduse tagamiseks, kehtestades selleks korra, millega võõrtöötajatele ja nende ülalpeetavatele kindlustatakse „[kõigi perioodide]” kokkuliitmine, mida võetakse arvesse eri riikide õigusaktide kohaselt, et omandada ja säilitada õigus saada toetust ning *arvutada* toetuse summa“.

37 *Ibid*., punkt 28.

38 *Ibid*. ja seal viidatud kohtupraktika.

39 *Ibid*., punktid 29, 31, 32, 34 ja 36.

40 *Ibid*., punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika. Vt hilisemast ajast võõrtöötaja ebasoodsamas olukorras olemise kohta võrreldes töötajaga, kes on kogu tööelu veetnud asjaomases liikmesriigis, 28. juuni 2018. aasta kohtuotsus Crespo Rey (C-2/17, EU:C:2018:511, punkt 69). Vt ka 23. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Bundesagentur für Arbeit (C-29/19, EU:C:2020:36, punkt 33).

41 *Ibid.*

42 Kohtujuristi kursiiv. 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Dumont de Chassart (C-619/11, EU:C:2013:92, punkt 52), milles viidatakse 15. detsembri 2011. aasta kohtuotsusele Bergström (C-257/10, EU:C:2011:839, punkt 42). Liitmise rolli pensionihüvitiste arvutamisel on selgitatud kohtujurist Jacobsi ettepanekus kohtuasjas Koschitzki (C-30/04, EU:C:2005:272), punkt 4. Vt ka kohtujurist Jääskineni ettepanek kohtuasjas Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:114), punkt 45, milles kohtujurist märgib, et määrusele nr 883/2004 eelnenud määruse üks tõlgendamise aluspõhimõtteid on – nagu Euroopa Kohus on korduvalt sedastanud –, et „sotsiaalkindlustusalase väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa kindlustatud reisimise korral teise liikmesriiki nõuda, et see ei mõjutaks nende hüvitiste liiki või suurust, millele neil on õigus oma päritoluliikmesriigis“.

48. Lisaks kajastab seda liitmise põhimõtte keskset kohta sotsiaalkindlustushüvitiste arvutamisel ELTL artikli 48 punkt a (käesoleva ettepaneku punkt 5). Euroopa Kohus on märkinud, et „ELTL artiklis 48 [..] on ette nähtud, et Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu võtavad sotsiaalkindlustuse valdkonnas „meetmeid, mis on vajalikud töötajate liikumisvabaduse tagamiseks“, kehtestades selleks korra, millega võõrtöötajatele kindlustatakse „kõigi eri riikide õigusaktide kohaselt arvessevõetavate perioodide kokkuliitmine“. Niisugune perioodide liitmise süsteem on kehtestatud määrusega nr 1408/71, seejärel määrusega nr 883/2004.“ [43] Liitmise põhimõtte tähtsust kajastab ka määruse nr 883/2004 põhjendus 14 (käesoleva ettepaneku punkt 6), mis viitab konkreetselt liitmise tähtsusele „hüvitiste summade arvutamiseks“. Sellele võib lisada otsuse nr H6 põhjenduse 2. Nagu käesoleva ettepaneku punktis 10 märgitud, on summeerimine oluline „hüvitise suurendamise“ seisukohast.

49. Järelikult tuleb tagasi lükata Poola valitsuse, pensioniameti ja Ungari valitsuse kirjalikes seisukohtades esitatud argumendid, mille kohaselt kohtuotsus Tomaszewska ei ole määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 tõlgendamisel asjakohane, kuivõrd nimetatud kohtuotsuses on liitmise põhimõte sõnastatud laialt. Komisjoni kirjalikud seisukohad on selles suhtes täpsemad, tunnistades kohtuotsuse Tomaszewska kaudset asjakohasust põhikohtuasjas. [44]

C. Põhjendus, miks valida eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud võimalus b

50. Miks on kõike seda silmas pidades jõutud käesolevas asjas järeldusele, et nagu väidab Ungari valitsus, on põhikohtuasja jaoks sobiv vastus eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud teine (b) ja mitte esimene (a) võimalus, arvestades, kui oluline on põhimõte, et vaba liikumise õigust kasutanud kindlustatud isikutelt ei võetaks ära sotsiaalkindlustushüvesid, mida neil oleks olnud õigus saada, kui nad oleksid veetnud kogu oma tööelu ainult ühes liikmesriigis? [45]

51. Oluline on rõhutada, et määrus nr 883/2004, nagu ka sellele eelnenud määrus nr 1408/71, ei loo ühist sotsiaalkindlustussüsteemi, vaid lubab erinevate riigisiseste süsteemide olemasolu. Eesmärk on tagada riigisiseste süsteemide kooskõlastamine. [46] Kohtujurist Jääskinen on märkinud, et „asjaolu, et vaba liikumise õiguse kasutamisel ei pruugi selles valdkonnas olla neutraalne mõju, vaid et niisugune liikumine võib sõltuvalt asjaoludest olla rohkem või vähem soodne või isegi ebasoodne, tuleneb otseselt sellest, et on säilitatud liikmesriikide õigusaktide vaheline erinevus“. [47]

52. Täpsemalt on eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud võimalus b valitud tulenevalt väljakujunenud kohtupraktikast määruse nr 883/2004 artikli 52 lõikele 1 eelnenud sätte, nimelt määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 kohta, artikli 52 lõike 1 punkti b alapunktide i ja ii sõnastusest, määruse nr 883/2004 kahe viimati nimetatud sätte vastavatest eesmärkidest ning nende kontekstist. [48]

[43] 4. juuli 2013. aasta kohtuotsus Gardella (C-233/12, EU:C:2013:449, punkt 34).

[44] Põhikohtuasjas võib määruse nr 883/2004 artikli 5 kõrvale jätta. Seda seetõttu, et määruse põhjenduses 10 on märgitud, et artiklis 5 esitatud põhimõtted ei peaks „takistama teise liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud kindlustuse, töötamise, füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise või elamise perioodide liitmist pädeva liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud perioodidele“. Vt analüüsi teoses Fuchs, M., ja Cornelissen, R. (toim), *EU Social Security Law*, Nomos, 2015, lk 123. Vt ka kohtujuristi Hogani ettepanekut liidetud kohtuasjades Bocero Torrico ja Bode (C-398/18 ja C-428/18, EU:C:2019:596, punkt 44).

[45] Vt käesoleva ettepaneku punktis 34 esitatud näide.

[46] Käesoleva ettepaneku punkt 42.

[47] Kohtujurist Jääskineni ettepanek kohtuasjas Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:114, punkt 45). Vt nt hiljutisem 19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Vester (C-134/18, EU:C:2019:212, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

[48] Vt laiemalt minu analüüsi liidu õigusaktide tõlgendamise eeskirjade kohta minu ettepanekus kohtuasjas Pinckernelle (C-535/15, EU:C:2016:996, punktid 35–70).

53. Nagu on selgitatud kohtujurist Jacobsi ettepanekus kohtuasjas Koschitzki,[49] tähendab teoreetilise summa arvutamine määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 punkti a, nüüd määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti i alusel tegelikult liitmist. Euroopa Kohtu hinnangul tuleb määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 ja seega ka määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 „tõlgendamisel arvestada ELTL artiklis 48 sätestatud eesmärki, mis hõlmab eelkõige seda, et võõrtöötajate sotsiaalkindlustushüvitiste summat ei tohi vähendada sellest lähtudes, et nad on kasutanud oma õigust vabalt liikuda“.[50] Teisisõnu tuleb „teoreetilist summat arvutada nii, nagu oleks kindlustatud isik töötanud üksnes asjaomases liikmesriigis“.[51] See tähendab, et põhikohtuasjas tuleb nii Madalmaades täitunud sissemakseperioode kui ka Poolas täitunud sissemakseperioode arvesse võtta, kui hüvitise teoreetilise summa kindlaksmääramisel määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti i alusel arvutatakse välja „sissemakseta perioodide ühe kolmandiku ülempiir“.

54. Artikli 52 lõike 1 punkt b kajastab seadusandlikku valikut, mida kohaldatakse juhul, kui kindlustatul ei tekiks liikmesriigi õiguse kohaselt pensioniõigust, kui ei võetaks arvesse teises liikmesriigis täitunud kindlustusperioode,[52] nagu ongi olukord põhikohtuasjas (vt käesoleva ettepaneku punkt 15). Nagu juba mainitud, on menetluse esimene etapp, nimelt hüvitise teoreetilise suuruse arvutamine määruse nr 883/2004 artikli 52 punkti b alapunkti i alusel, *liitmine*. Teine etapp on artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti ii kohaselt *pro rata* hüvitise arvutamine ja seda nimetatakse *jaotamiseks*.[53] Liitmise ja jaotamise eesmärk tervikuna on tagada, et makstav hüvitis kajastaks selle perioodi pikkust, mille jooksul kindlustatud isik on töötanud seda pensioniosa maksvas liikmesriigis.[54] Nagu on märgitud pensioniameti kirjalikes seisukohtades, maksab iga liikmesriik proportsionaalselt *oma* õigusaktide alusel saadud vanaduspensioni (kohtujuristi kursiiv). Seega rahastavad liikmesriigid ainult nende territooriumil täitunud kindlustusperioode, mitte teistes liikmesriikides täitunud kindlustusperioode. Nagu väidetakse Poola valitsuse kirjalikes seisukohtades, peab makstud hüvitise summa realistlikult peegeldama tehtud pensionimaksete summat ja nende enda liikmesriigis täitunud kindlustusperioode.

55. Nagu kohtujurist Fennelly märkis, on hüvitise tegelik suurus see osa teoreetilisest suurusest, mis vastab pensionile jäänud isiku asjaomases liikmesriigis *tegelikult täitunud* kindlustus- või elamisperioodi osakaalule.[55] Praegu määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunktis ii paikneva reegli kohaselt määratakse pensioni *tegelik* suurus teoreetilise suuruse alusel, mis vastab asjaomases liikmesriigis täitunud kindlustusperioodide kestuse ja kõikides liikmesriikides täitunud kindlustusperioodide kogupikkuse suhtele.

[49] C-30/04, EU:C:2005:272, punkt 4. Vt ka Euroopa Kohtu 17. detsembri 1998. aasta otsus Lustig (C-244/97, EU:C:1998:619), punkt 23: „[…] EÜ asutamisleping nõuab kõikide nende perioodide liitmist, mida võetakse arvesse mitme riigi õigusaktide alusel, mitte ainult hüvitiste saamise ja säilitamise õiguse omandamise, vaid ka nende arvutamise eesmärgil.“

[50] 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Salgado González (C-282/11, EU:C:2013:86, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).Vt ka punkt 50.

[51] *Ibid*., punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika.

[52] Vt seoses määruse nr 1408/71 artikli 46 lõikega 2 kohtujurist Jacobsi ettepanek kohtuasjas Stinco ja Panfilo (C-132/96, EU:C:1997:436, punkt 4).

[53] *Ibid*., punkt 5. Kohtujurist Jacobs toob järgmise näite. „Seega, kui isik töötas liikmesriigis A 10 aastat ja liikmesriigis B 20 aastat, siis isegi kui tal ei oleks liikmesriigi A õigusaktide alusel õigust saada pensioni kümneaastase kindlustusperioodi eest (näiteks seetõttu, et see riik nõudis taotlejatelt seal töötamist 15 aastat), oleks tal artikli 46 lõike 2 alusel õigus liikmesriigis A ühele kolmandikule hüvitisest, mida ta saaks taotleda, kui ta oleks seal töötanud 30 aastat.“ Vt hiljuti kohtujurist Hogani ettepanek liidetud kohtuasjades Bocero Torrico ja Bode (C-398/18 ja C-428/18, EU:C:2019:596, punkt 39).

[54] *Ibid*., punkt 49.

[55] Vt määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b eelkäija, nimelt määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 punkti b kohta kohtujurist Fennelly ettepanek kohtuasjas Lustig (C-244/97, EU:C:1998:419, punkt 7). Kohtujuristi kursiiv.

56. Üldiselt maksimeerib kohtupraktika teoreetilise summa arvutamiseks olulisi komponente,[56] mida kohtupraktikas nimetatakse vahendiks, millega tagatakse, et töötajad ei kaotaks sotsiaalkindlustushüvitisi vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu. Seoses teoreetilise suurusega on korduvalt leitud, et „[määruse nr 1408/71] artikli 46 lõike 2 punkti a otsene toime on see, et seda tuleb arvutada nii, nagu oleks kindlustatud isik oma kutsetegevusega tegelenud üksnes asjaomases liikmesriigis“.[57]

57. Määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 punkti b ja seega ka määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti ii eesmärk on aga erinev. Euroopa Kohus on otsustanud järgmist:

„Kuigi punkti a alusel tehtava arvutuse eesmärk on anda töötajale pensioni maksimaalne teoreetiline suurus, mida ta võiks nõuda, kui kõik kindlustusperioodid oleksid täitunud asjaomases riigis, on punkti b alusel tehtava arvutuse eesmärk erinev. Viimati nimetatud sätte ainus eesmärk on jagada hüvitisega seotud koormus asjaomaste liikmesriikide asutuste vahel vastavalt igas nimetatud liikmesriigis *enne* riski materialiseerumist täitunud kindlustusperioodide pikkusele.“[58]

58. Jaotamise arvutamise eesmärk on säilitada hüvitiste maksmise koormuse tasakaal liikmesriikide vahel.[59] Ühes peamises kommentaaris märgitakse, et „*pro rata* arvutamise põhimõte *vastandub* liitmise põhimõttele. Selle põhimõtte kohaselt on iga pädev asutus kohustatud maksma ainult osa hüvitisest, mis on seotud tema riigisisese sotsiaalkindlustusõiguse alusel täitunud asjaomaste perioodidega (vt näiteks määruse nr 883/2004 artikkel 52)“.[60]

59. Seega ei saa nõustuda komisjoni väitega, et selle meetodi kohaldamine karistab kohtupraktikas tunnustatu kohaselt oma vaba liikumise õigust kasutanud kindlustatuid sedavõrd, et seda ei saa seega aktsepteerida. Selline väide ei võta arvesse kõnealust põhierinevust määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunktide i ja ii vahel.

60. Komisjon viitab näiteks oma seisukoha toetuseks Euroopa Kohtu kohtuotsusele Zaniewicz-Dybeck,[61] kuid see kohtuotsus on põhikohtuasja puhul asjakohane üksnes niivõrd, et selles tehakse selgeks, et teoreetilise suuruse arvutamiseks tuleb kasutada liitmist, kuid Euroopa Kohus ei laienda seda tegelikule suurusele.

„Selliseks juhuks on määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 punktis a ette nähtud, et pädev asutus arvutab selle hüvitise teoreetilise suuruse, millele on asjaomasel isikul õigus, nagu oleksid kõik tema eri liikmesriikides täitunud tööperioodid täitunud pädeva asutuse liikmesriigis. Seejärel

[56] Näiteks 26. juuni 1980. aasta kohtuotsus Menzies (793/79, EU:C:1980:172), 23. septembri 1982. aasta kohtuotsus Besem (274/81, EU:C:1982:315), 18. veebruari 1992. aasta kohtuotsus Di Prinzio (C-5/91, EU:C:1992:76), 24. septembri 1998. aasta kohtuotsus Stinco ja Panfilo (C-132/96, EU:C:1998:427), 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Salgado González (C-282/11, EU:C:2013:86), vrd siiski 21. juuli 2005. aasta kohtuotsus Koschitzki (C-30/04, EU:C:2005:492). Täiendavate eeskirjade kohta, mis käsitlevad pensionihüvitiste teoreetiliste ja tegelike suuruste arvutamist, vt määruse nr 987/2009 artikli 43 lõige 1 ning selles sisalduv viide sama määruse artikli 12 lõike 3 punktidele 4–6. Need ei tundu olevat põhikohtuasjas asjakohased.

[57] 26. juuni 1980. aasta kohtuotsus Menzies (793/79, EU:C:1980:172, punkt 10). Vt hilisemast ajast nt 3. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus Barreira Pérez (C-347/00, EU:C:2002:560, punkt 28) ja kohtujurist Wathelet' ettepanek kohtuasjas Zaniewicz-Dybeck (C-189/16, EU:C:2017:329, punkt 51), milles viidatakse 21. juuli 2005. aasta kohtuotsusele Koschitzki (C-30/04, EU:C:2005:492, punkt 28).

[58] 26. juuni 1980. aasta kohtuotsus Menzies (793/79, EU:C:1980:172, punkt 11). Originaali kursiiv.

[59] *Ibid.*

[60] Vt Fuchs, M., ja Cornelissen, R., *op. cit.*, lk 17. Kohtujuristi kursiiv. Tuleb märkida, et asja toimikus ei viita miski sellele, et põhikohtuasjas vaidluse all olev vanaduspension oleks osa „väljamaksetena määratud skeemist“ komisjoni 21. märtsi 2017. aasta määruse (EL) 2017/492, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 rakendamise kord (ELT 2017, L 76, lk 13), artikli 1 lõikes 2: säte, milles on ette nähtud vabastus või hüvitiste *pro rata* arvutamise kohaldamata jätmine. VIII lisa muudeti Poola suhtes varem Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 988/2009 (ELT 2009, L 284, lk 43).

[61] 7. detsembri 2017. aasta kohtuotsus (C-189/16, EU:C:2017:946).

määrab pädev asutus vastavalt sama artikli lõike 2 punktile b teoreetilise suuruse alusel kindlaks hüvitise tegeliku suuruse vastavalt pädeva asutuse liikmesriigis täitunud kindlustus- ja/või elamisperioodide kestuse ja eri liikmesriikides täitunud kindlustus- ja/või elamisperioodide kogukestuse suhtele. Tegemist on *pro rata* arvutamise meetodiga.“ [62]

61. Lisaks tugineb komisjon oma kirjalikes seisukohtades kohtuotsusele Barreira Pérez, [63] mille kohaselt tulevat Madalmaade ja Poola kokkuliidetud sissemakseperioodide alusel arvutatud sissemakseta perioode kasutada nii määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti i kohaselt pensioni teoreetilise suuruse kui ka selle määruse artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti ii kohaselt selle tegeliku suuruse arvutamiseks. Selles kohtuasjas taotles Hispaanias ja Saksamaal töötanud Hispaania kodanikust kindlustatu Hispaania ametiasutustelt pensioni, liites kokku Saksamaa ja Hispaania õiguse alusel täitunud kindlustusperioodid, kuna tal ei olnud õigust saada pensioni üksnes viimati nimetatud õiguse alusel.

62. Hispaania pädev asutus arvutas määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 punkti a kohaselt hüvitise teoreetilise suuruse, liites nii Hispaanias kui ka Saksamaal tegelikult täitunud sissemaksepäevad ja lisades siis „arvestusliku sissemakse“, mis määrati kindlustatule tema vanuse tõttu ministri määruse üleminekusätte alusel. [64] Seda arvestuslikku sissemakset ei võetud aga arvesse määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 punkti b alusel *pro rata* hüvitise või tegeliku suuruse arvutamisel.

63. Olles oma otsuse punktis 25 märkinud, et arvestuslikud sissemaksed „lisatakse pensionisumma arvutamisel tegelikele kindlustusperioodidele“, mistõttu need on „kindlustusperioodid määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti r tähenduses“, [65] analüüsis Euroopa Kohus, kas arvestuslikku sissemakset tuleb pensioni *pro rata* suuruse arvutamisel arvesse võtta.

64. Kuigi Hispaania valitsus väitis, et sellele küsimusele jaatava vastuse andmine võib „tingida tõsise majandusliku tasakaalustamatuse ja muuta Hispaania sotsiaalkindlustussüsteemi magnetiks nende inimeste jaoks, kes püüavad oma pensioni märkimisväärselt suurendada“, [66] otsustas Euroopa Kohus, et arvestuslikud sissemaksed tuleb lugeda määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 punkti b tähenduses tehtuks enne ja mitte pärast riski materialiseerumist (pensioniea saabumist). [67] Sel põhjusel tuli tegeliku *pro rata* pensioni arvutamisel arvesse võtta kõik arvestusliku sissemakse perioodid, [68] kusjuures vastupidine järeldus oleks karistanud töötajat, kes oli kasutanud vaba liikumise õigust. [69]

65. Selle kohta võib esitada järgmised märkused.

[62] *Ibid*., punkt 42. Vt ka kohtujurist Wathelet’ ettepanek kohtuasjas Zaniewicz-Dybeck (C-189/16, EU:C:2017:329, punktid 43 ja 44). Kohtuotsuse Zaniewicz-Dybecki punktile 42 viitab ka Tšehhi Vabariik, toetamaks väidet, et määruse nr 883/2004 artikli 52 lõige 1 kohustab pädevat pensioniasutust võtma nii pensioni teoreetilise kui ka tegeliku suuruse kindlaksmääramisel arvesse teistes liikmesriikides täitunud kindlustusperioode.

[63] 3. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus (C-347/00, EU:C:2002:560).

[64] Ministri 18. jaanuari 1967. aasta määruse, mis käsitleb vanadushüvitiste taotlemist ja maksmist, artikli 3 punkt b (*BOE* nr 22, 26.1.1967).

[65] 3. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus Barreira Pérez (C-347/00, EU:C:2002:560, punkt 26). Määruse nr 1408/71 artikli 1 punkt r on nüüd määruse nr 883/2004 artikli 1 punkt t.

[66] *Ibid*., punkt 33.

[67] *Ibid*., punkt 34.

[68] *Ibid*., punktid 38 ja 39. Kohus tugines sellisele järeldusele jõudmisel 18. veebruari 1992. aasta kohtuotsusele Di Prinzio (C-5/91, EU:C:1992:76, punkt 54). Ainsad teised kohtuotsused, millele Euroopa Kohus viitas sisulisi küsimusi lahendades, olid 26. juuni 1980. aasta kohtuotsus Menzies (793/79, EU:C:1980:172) ja käesoleva ettepaneku 69. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus.

[69] *Ibid*., punktid 40–41, viidates 15. oktoobri 1991. aasta kohtuotsusele Faux (C-302/90, EU:C:1991:385).

66. Esiteks näib kohtuotsus Barreira Pérez olevat ebaharilik, kuna Euroopa Kohtu arutluskäigus ei olnud kesksel kohal käesoleval ajal määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunktis i kajastatud liitmise ja alapunktis ii kajastatud jaotamise eristamine. Nagu juba selgitatud, on selline eristamine ette nähtud Euroopa Kohtu teedrajavas praktikas, mis käsitleb sotsiaalkindlustushüvitiste arvutamist määruse nr 1408/71 alusel, mis on määruse nr 883/2004 eelkäija.[70] Kohtuotsus Barreira Pérez lähtus pigem asjaolust, et asjaomased sissemaksed loeti tehtuks enne ja mitte pärast riski materialiseerumist. Seega tuleb kohtuotsust Barreira Pérez tõlgendada kitsalt, võttes arvesse asjaolu, et määrus nr 883/2004 on kooskõlastamise, mitte ühtlustamise meede. Nagu on märgitud pensioniameti kirjalikes seisukohtades, ei ole liidu õiguses – praegusel kujul – ette nähtud ühtse riigiülese sotsiaalkindlustussolidaarsuse põhimõtet.

67. Teiseks on võib-olla kõige olulisem see, et kohtuotsus Barreira Pérez puudutas selgepiirilist olukorda, kus pädeva liikmesriigi, kelleks tolles asjas oli Hispaania, õiguses oli ette nähtud Hispaanias pensioni taotleva isiku puhul vanuse alusel. Need arvestuslikud sissemaksed ette näinud ministri määrus oli seega hõlmatud määruse nr 1408/71 artikli 46 lõike 2 punktis b sisaldunud väljendiga „vastavalt tema poolt kohaldatavatele õigusaktidele“ (nüüd väljend „tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel“ määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunktis ii). Kohtuasjas Barreira Pérez ei olnud tegemist kindlustatud isiku taotlusega tõlgendada Hispaania õigust nii, et see hõlmaks kindlustusperioode, mis on täitunud väljaspool Hispaaniat, eesmärgiga teha arvutus artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti ii alusel.

68. Samas ei ole põhikohtuasjas kõne all olevad sissemakseta perioodid hõlmatud artikli 52 lõike 1 punkti b alapunktis ii sisalduva väljendiga „tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel“, kuna Poola õigus lubab arvestada sissemakseta perioode üksnes Poolas täitunud sissemakseperioodide ulatuses. Oluline on korrata, et nagu kohtujurist Jacobs kohtuasjas Stinco ja Panfilo[71] selgitas, on jaotusetapi eesmärk jaotada vastutus liikmesriikide vahel õiglaselt sissemakseperioodide kestuse alusel, mistõttu makse kajastaks kindlustatud isiku poolt pädevas liikmesriigis töötatud aega. See tasakaal oleks põhikohtuasjas vaidluse all olevate aktide tõttu tõepoolest moonutatud, kui Poola sissemakseta perioodide mõningast kunstlikku pikendamist, mis oli vajalik teoreetilise suuruse arvutamiseks, et kõrvaldada kindlustatu poolt Madalmaades vaba liikumise õiguse kasutamisest tuleneva ebasoodsama olukorra mõju, laiendataks määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti ii alusel toimuvale tegeliku suuruse *pro rata* jaotamise ja arvutamise etapile. Tuleb meenutada, et enamik sissemakseperioode täitus Madalmaades (vt käesoleva ettepaneku punkt 13), mistõttu moonutus põhikohtuasjas oleks märkimisväärne, kui neid perioode võetaks arvesse jaotamise etapis sissemakseta perioodide arvu kindlaksmääramisel.

69. Kolmandaks on väga loogiline lähtuda sissemakseperioodide suhtes maksimaalse arvu sissemakseta perioodide tuletamisel mitte ainult Poolas, vaid nii Poolas kui ka Madalmaades täitunud sissemakseperioodidest määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti i kohase arvutuse jaoks, kuid mitte selle alapunkti ii kohase arvutuse puhul, kui pidada silmas nende kahe sätte väga erinevaid eesmärke. Artikli 52 lõike 1 punkti b alapunktis i kasutatud väljendit „[tema poolt] kohaldatavate õigusaktide alusel“ tuleb tõlgendada teoreetilise suuruse arvutamise eesmärki silmas pidades; nimelt kindlustatute sotsiaalkindlustushüvitiste summat ei tohi vähendada sellest lähtudes, et nad on kasutanud oma õigust vabalt liikuda.[72]

[70] Käesoleva ettepaneku punktid 52–60.

[71] Käesoleva ettepaneku punkt 54.

[72] Vt käesoleva ettepaneku punkt 34. Nagu Euroopa Kohus hiljuti oma 28. juuni 2018. aasta otsuses Crespo Rey (C-2/17, EU:C:2018:511, punktid 70–72) kordas, tuleb juhul, kui liikmesriigi õigust ei saa tõlgendada kooskõlas määrusega nr 883/2004, jätta see kohaldamata.

70. Kuid nagu juba selgitatud, on määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti ii eesmärk tagada vastutuse õiglane jaotus liikmesriikide vahel, võttes aluseks sissemaksete kestuse igas asjaomases liikmesriigis. Seda eesmärki silmas pidades tuleb väljendit „tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel“ tõlgendada grammatiliselt. Teisisõnu on nende kahe sätte kontekst seoses väljendiga „tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel“ erinev.[73] Selle väljendi grammatiline tõlgendus välistab määruse nr 883/2004 artikli 52 punkti b alapunkti ii kohasel arvutamisel – kui võtta arvesse selle sätte konteksti ja eesmärki – vastuvõtva riigi sissemakseperioodid seoses sissemakseta perioodide ühe kolmandiku ülempiiriga kohaldamisega Poola õiguse alusel.

71. Tšehhi valitsuse argumendiga, mille kohaselt liidu õigusega on vastuolus see, kui pensioni teoreetilise suuruse ja tegeliku suuruse arvutamisel võetakse arvesse kindlustusperioodide erinevat kestust, ei saa nõustuda. Ma ei nõustu ka komisjoni väitega, et teoreetilise suuruse arvutamisel kasutatav õiguslik fiktsioon on samavõrd kohaldatav ka siis, kui arvutatakse *pro rata* kõigis asjaomastes liikmesriikides täitunud kindlustusperioodide koguarv. Vastupidi komisjoni väidetele ei piirdu kohtuotsus Menzies[74] selle kohtuasja konkreetsete asjaoludega.[75]

72. Lõpuks ja täielikkuse huvides tuleb märkida, et isegi kui siin soovitatav arvutus piiraks ELTL artiklis 45 ette nähtud õigust vabalt liikuda,[76] oleks see põhjendatud sotsiaalse solidaarsuse põhimõttega, mis hõlmab Poola ühiskonnaga seotuse eesmärki, ega läheks kaugemale sellest, mis on vajalik selle saavutamiseks, nagu argumenteeritakse pensioniameti kirjalikes seisukohtades.[77]

73. Seega ei kajasta käesoleva ettepaneku punktides 15 ja 16 esitatud pensioniameti arvutus määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunktide i ja ii nõudeid järgmise osas.

74. Teoreetilist summat ei tule arvutada riigis täitunud sissemakseperioodide (104) + riigis täitunud sissemakseta perioodide (34) + välismaal täitunud sissemakseperioodide (269) alusel, vaid arvutuse põhjal, mis maksimeerib pensioni teoreetilise suuruse (vastavalt Euroopa Kohtu praktikale), nimelt riigis täitunud sissemakseperioodide (104) + välismaal täitunud sissemakseperioodide (269) + riigis täitunud sissemakseta perioodide (124, mis moodustab ühe kolmandiku kahest eelmisest arvust kokku) alusel. Sellise valemiga saadud summa on 497 kuud riiklikke sissemakseid ja just seda valemit peab eelotsusetaotluse esitanud kohus silmas võimaluses b.

[73] Vt minu ettepanek kohtuasjas Pinckernelle (C-535/15, EU:C:2016:996, punkt 40).

[74] 26. juuni 1980. aasta kohtuotsus Menzies (793/79, EU:C:1980:172).

[75] Vt nt 18. veebruari 1992. aasta kohtuotsus Di Prinzio (C-5/91, EU:C:1992:76), 24. septembri 1998. aasta kohtuotsus Stinco ja Panfilo (C-132/96, EU:C:1998:427), 17. detsembri 1998. aasta kohtuotsus Lustig (C-244/97, EU:C:1998:619), 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475), 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Dumont de Chassart (C-619/11, EU:C:2013:92), 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Salgado González (C-282/11, EU:C:2013:86). Vrd 21. juuli 2005. aasta kohtuotsus Koschitzki (C-30/04, EU:C:2005:492).

[76] Vt selle kohta 7. märtsi 2013. aasta kohtuotsus van den Booren (C-127/11, EU:C:2013:140, punktid 38–46). Vastavus sellistele liidu teisese õiguse aktidele nagu määrused nr 1408/71 ja 883/2004 ei välista selliste vaba liikumise takistuste olemasolu, mis on vastuolus ELTL artikliga 45. Vt ELTL artikli 21 kohta samuti 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475, punkt 38): „Selles osas on oluline meenutada, et kuigi liikmesriigid säilitavad pädevuse korraldada oma sotsiaalkindlustussüsteemi, peavad nad siiski selle pädevuse teostamisel järgima liidu õigust, ning eelkõige sätteid, mis käsitlevad ELTL artikliga 21 tagatud töötajate vaba liikumist (vt selle kohta 23. novembri 2000. aasta kohtuotsus Elsen (C-135/99, EU:C:2000:647, punkt 33) ja 1. aprilli 2008. aasta kohtuotsus Gouvernement de la Communauté française ja gouvernement wallon (C-212/06, EU:C:2008:178, punkt 43)).“

[77] 26. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus Tas-Hagen ja Tas (C-192/05, EU:C:2006:676, punktid 34 ja 35). Vt hiljutisem kohtujurist Kokott'i ettepanek kohtuasjas Staatssecretaris van Economische Zaken ja Staatssecretaris van Financiën (C-133/13, EU:C:2014:2255, punkt 38).

75. Seevastu tegeliku suuruse oli pensioniamet siiski õigesti arvutanud, nagu on märgitud käesoleva ettepaneku punktis 16. Hüvitise tegelik suurus arvutati *pro rata* 138 kuu pikkuse Poola kindlustusstaaži alusel (104 kuud Poola sissemakseperioode pluss 34 kuud sissemakseta perioode vastavalt ühe kolmandiku ülempiirile riigis täitunud sissemakseperioodidest, kokku 407 kindlustuskuud Poolas ja Madalmaades).

IV. Ettepanek

76. Seetõttu teen ettepaneku vastata Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) eelotsuse küsimusele järgmiselt:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta artikli 52 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et põhikohtuasja asjaoludel võtab pädev asutus pensionihüvitiste arvutamisel vastavalt riigisisesele õigusele arvesse sissemakseta perioode, mis ei ületa ühte kolmandikku riigisisese õiguse ja teiste liikmesriikide õiguse alusel täitunud sissemakseperioodide koguhulgast, üksnes pensionihüvitise teoreetilise suuruse kindlaksmääramisel määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti i, kuid mitte selle tegeliku suuruse kindlaksmääramisel määruse nr 883/2004 artikli 52 lõike 1 punkti b alapunkti ii alusel.